

Pripombe k članku g. Belcija

Tržaški demokristjanski poslanec v rimskem parlamentu Corrado Belci je objavil v zadnji številki demokristjanskega glasila »Il Popolo del Friuli - Venezia Giulia« (16. 9. 65) daljši članek, v katerem obravnava vprašanje preosnove tržaškega občinskega odbora in izvolitve Dušana Hreščaka za mestnega odbornika. Poslanec Belci ostro polemizira zlasti z liberalci, mislovci in z vodstvom Lega Nazionale, ki so skušali tudi s pomočjo pouličnih demonstracij preprečiti vstop Slovenca Hreščaka, člana It. socialistične stranke, v občinski odbor, češ da bi to predstavljalo hudo žalitev za »italianissimo« (najbolj italijansko) mesto, kakršno je Trst.

Demokristjanski prvak sicer zagovarja sklep svoje stranke o omenjeni preosnovi z mnogimi prepričljivimi argumenti, vendar so v članku tudi določena mesta in izvajanja, s katerimi se mi ne moremo strinjati, ker so v kričečem nasprotju z našim političnim konceptom o narodnih manjšinah in zlasti o njihovi vlogi ter o oblikah političnega delovanja v skoraj enonarodnih državah, kakršna je Italija.

Poslanec Belci si namreč v članku med drugim postavlja tole vprašanje: »Hočemo, da se jezikovna manjšina zapre v trdnjavo ene same stranke etničnega značaja, ali pa hočemo, da se manjšina vključi in se udeležuje življenja strank vsedravnega značaja?»

Prva alternativa pomeni pot razdvajanja in nasprotovanja, druga pa je pot rednega sožitja. Prva bo nujno privedla do nasprotujočih si nacionalizmov, druga pa do plodnega demokratskega življenja.

Takšno modrovanje gotovo zahteva globljo analizo, česar na tem mestu ne moremo opraviti, vendar moramo takoj pribiti, da izhajajo po našem mnenju Belcijeve napovedi iz zgrešenih premis, predvsem iz napačne in za nas nesprejemljive definicije naroda in zato tudi iz napačne ter nesprejemljive definicije narodne manjšine. Znani slovenski zgodovinar Bogo Grafenauer je narod takole opredelil: »Narod je skupina ljudi delno istega pokolenja, navadno istega jezika, vselej pa istega kulturnega kroga, ki je zrasedel iz skupnega trpljenja in ustvarjanja v zgodovini in ki daje zavest skupnosti, voljo do skupnega dela in pripravljenost do žrtev za narodno skupnost. Narod ni osnovan element samo v kulturni stavbi človeštva, marveč tudi v političnem in gospodarskem življenju.«

»Vsak narod se izživlja na treh ravneh sodobnega življenja: v kulturi, v gospodarstvu in v politiki. Na vseh teh treh ravneh mora predstavljati neko sklenjeno eno-

(Nadaljevanje s 3. strani)

INDIJA IN PAKISTAN STA PRISTALA NA PREMIRJE

Varnostni svet Združenih narodov je sprejel 20. t. m. resolucijo, ki je pozvala Indijo in Pakistan, naj takoj prenehata z boji.

Resolucija, ki jo je predložila Holandija, je bila sprejeta z desetimi glasovi, vzdržal se je glasovanje samo predstavnik Jordanije, proti pa ni glasoval nihče.

Resolucija zahteva tudi »kasnejši umik vseh oboroženih sil obeh držav na postojanke, ki so jih imele 5. avgusta letos«. Glavnega tajnika Združenih narodov poziva, naj nudi »potrebno oporo, da bo zagotovljeno nadzorstvo nad premirjem in nad umikom vseh oboroženih sil«, vsem državam pa svetuje, »naj se vzdržijo vsakršne akcije, ki bi lahko poslabšala položaj v tistem delu sveta«.

KONEC NESMISELNE VOJNE MED INDIJO IN PAKISTANOM?

»Varnostni svet je sklenil preučiti pozneje, po sklenitvi premirja, kakšne korake naj bi napravili, da bi prispevali k rešitvi političnega problema, ki je povzročil sedanjí spopad, to je kašmirskega vprašanja« — je še rečeno v resoluciji Varnostnega sveta.

V noči od srede na četrtek ob 3.30 (po

indijskem času) je končno po daljšem obotavljanju obeh vlad stopilo v veljavo premirje v nesmiselni vojni med Indijo in Pakistanom, ki je grozila uničiti v najkrajšem času gospodarstvo obeh držav.

Istočasno so sporočili, da je tudi komunistična Kitajska umaknila svoj ultimatum Indiji, da mora razdreti svoje utrdbe na »kitajskem« ozemlju severno od Sikkima (v resnici gre za tibetansko ozemlje, vendar je Indija odločno zanimala, da bi bila zasedla kak kos ozemlja zunaj Sikkima). Kitajska vlada je naznanila, da so Indijci »razdrli vse utrjene postojanke in se umaknili«. To so Indijci spet zanikali, češ da niso ničesar razdrli in se od nikoder umaknili. Jasno pa je, da je Kitajska potrebovala kak dober izgovor za umaknitev svojega ultimata, da bi njen ugled preveč ne trpel. Seveda ji ni šlo za indijske »utrdbe«, ampak je hotela s svojim ultimatom in provokacijami le pomagati Pakistanu v vojni z Indijo, kar pa je postalo odveč, ko se je pokazalo, da bo tudi Pakistan hočeš nočeš pristal na premirje, čeprav je hkrati zahteval, da je treba nujno rešiti kašmírski spor, najrajši s samoodločbo.

Brez tega tudi premirje ne bi imelo smisla.

V Nemčiji so spet zmagali krščanski demokrati

Pri nedeljskih parlamentarnih volitvah v Zahodni Nemčiji je dosegla Krščansko-demokratska zveza (CDU) kanclerja Erharda gladko zmago. Zmaga krščanskih demokratov je presegla vsa pričakovanja in je zagotovila Erhardovi stranki 245 poslancev v Bundestagu, štiri več kot pri prejšnjih volitvah. Socialni demokrati bodo imeli 202 poslanca, medtem ko so jih imeli doslej 190, liberalci pa so jih izgubili 17 in bodo zastopani v zveznem parlamentu z 49 poslanci.

Z novimi elektronskimi računalniki so lahko sešteli glasove v najkrajšem času takoj po koncu volitev, ki so se zaključile že v nedeljo zvečer okrog 18. ure. Volivnih upravičencev je bilo 33 milijonov 129 tisoč, veljavno oddanih glasov pa 28 milijonov 131 tisoč. Volivna udeležba je znašala 87,3% (pri prejšnjih volitvah 87,7%). Erhardova Krščansko-demokratska unija je dobila 14.177.734, to je 45,3%, socialni demokrati 12.711.726 glasov (36,2%), liberalci pa 3.062.948 glasov (9,5%). Odstotki liberalnih glasov so padli v primeri s prejšnjimi parlamentarnimi volitvami za 23%.

Manjše stranke so dobile skupno malo več kot 3% glasov in ne bodo imele nobe-

nega zastopnika v Bundestagu. Kancler Erhard se je v svojem komentarju o volivnih rezultatih izrekel za nadaljevanje koalicije z liberalci. Rekel je tudi, da je Nemčiji potrebna močna opozicija, kot jo predstavljajo socialni demokrati. Liberalci bodo tako skoraj gotovo spet v vladi, četudi so pri volitvah največ izgubili.

Nemški krščanski in socialni demokrati so šli na volitve z lastnima gospodarskima programoma. Socialni demokrati so se trudili, da bi prikazali svoj gospodarski program ne kot nasprotje, marveč le kot prilagoditev Erhardove doktrine novim razmeram. Njihov program je sestavil prof. ekonomije na univerzi v Hamburgu, Schiller. Ta je v njem poudaril, kako je dinamika tržnega gospodarstva celoviti del svobodne ureditve nemške družbe. Tako je socialnodemokratski gospodarski program samo prilagoden in izpopolnjen program krščanskih demokratov.

Pač pa je Schiller posvetil večjo pozornost kot Erhard organskemu razvoju gospodarstva. Socialni demokrati so hoteli, če bi bili zmagali, tudi okrepiti boj proti

(Nadaljevanje na II. strani)

RADIO TRST A

• NEDELJA, 26. septembra 1965, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Volk nikoli ne trka«. Mladinska radijska igra, napisal Milivoj Matošec; 12.00 Nabožne pesmi; 12.15 Vera in naš čas; 15.30 »Skrivnosti starega divana«. Igra v treh dejanjih, napisal Alessandro De Stefani, prevedel Martin Jevnikar. Igra RO., režira Jože Peterlin; 17.45 Popoldanski ples; 21.00 Vokalni ansambel »Chapman College Madrigal Singers«, vodi William D. Hall.

• PONEDELJEK, 27. septembra 1965, ob: 11.45 Italijanski akvarel; 12.15 Iz slovenske folklorne - Lelja Rehar: »Kovači so berači, pa mlinarji tatje«; 13.30 Glasbeni kontrasti; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.55 Slovenski solisti; 19.15 Kulturni zakladi naše dežele - Giovanni Comelli: »Karniški muzej v Tolmežu«; 20.35 Zvoki uglašeni na temo; 21.00 Carl Maria von Weber: »Čarostrelec«, opera v treh dejanjih.

• TOREK, 28. septembra 1965, ob: 11.45 Veseli motivi; 12.15 Naš vrt, pripravila Bogdana Černigoj; 18.30 Skladatelj naše dežele; 19.15 Današnje otroške igre, razvedrila in zabave naših otrok. Pripravila Nerina Svab; 21.30 Humoreske preteklega stoletja - Francesco Domenico Guerrazzi: »Burka s predajo«; 21.45 Znani izvajavci: Violinist Vaša Prihoda - Giuseppe Tartini: Vražji trilek.

• SREDA, 29. septembra 1965, ob: 11.45 Ansambel Eob Azzam in »The Charleston eRd Hot Peppers«; 12.00 Alessandro Manzoni - Zaročenca; (17) »Renzo najde Lucijo v lazaretu«. Po prevodu Andreja Budala za radio priredil Martin Jevnikar. Izvajajo dijaki slovenskih višjih srednjih šol v Trstu, oddajo vodi Jože Peterlin; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 19.15 Antologija Ivana Trinka - Rado Bednarik: (7) »Dva poeta — iz njih src se vene spleta«; 21.00 Simfonični koncert. V odmoru (približno ob 21.40) Svet umetnosti - Darko Jagodic: »Spomin na Le Corbusiera«.

• CETRTEK, 30. septembra 1965, ob: 11.45 Italijanski pevci in ansambli; 12.15 »Lepote Garganskega polotoka« — napisal Franc Orožen; 19.00 Violinske skladbe; 19.15 Zlata žlica: Pripravila Tone Penko; 21.00 »Dekle brez dote«. Drama v štirih dejanjih, ki jo je napisal Aleksander Ostrovski, prevedel Vinko Suhadolc. Igra RO., režira Jože Peterlin.

• PETEK, 1. oktobra 1965, ob: 11.45 Revija solistov; 12.15 Ženski tednik, pripravila Jadviga Komac; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 19.15 Od Julijev do Jadrana: pravljice, pripovedke in legende. Pripravila Rado Bednarik; 20.35 Gospodarstvo in delo. Urednik: Egidij Vršaj; 21.00 Koncert operne glasbe; 22.00 Zgodovina evropskih ustav - Carlo Ghisalbetti: (10) »Italijanske ustave iz leta 1848 in Albertinski statut«; 22.15 Jazz v Trstu: Orkester, vodi Bojan Adamič.

• SOBOTA, 2. oktobra 1965, ob: 11.45 Pihalne godbe; 12.15 Največ, najvišje, najdlje — mozaik prvenstev in rekordov. Pripravil Dušan Pertot; 15.00 »Volan«. Oddaja za avtomobiliste; 17.00 Pevski zbori Furlanije-Juljske krajine: Zbor »Giuseppe Verdi« iz Ronk, vodi Giorgio Kirschner; 17.20 II. vatikanski koncil. Poročila in komentarji; 19.00 Pojeta: Dalida in Celentano; 19.15 Poletna srečanja: pripravil Saša Martelanc; 20.35 Teden v Italiji; 20.45 Ženski vokalni kvartet iz Ljubljane, vodi Slavko Mihelčič; 21.00 Alessandro Manzoni - Zaročenca; (18) »Renzo in Lucija končno poročena«; 21.45 Vabilo na ples.

TEDENSKI KOLEDARČEK

26. septembra, nedelja: Justa, Stojšava
27. septembra, ponedeljek: Damijan, Dalja
28. septembra, torek: Venčeslav, Venko
29. septembra, sredo: Miha, Mihael
30. septembra, četrtek: Jelka, Grozdana
1. oktobra, petek: Sever, Remigij
2. oktobra, sobota: Mirna, Teofil

Izdajatelj: »Novi list« d. z o. z. • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« — Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — telefon 29-477

Zasedanje glavnega zbora ZN

V torek se je začelo 20. zasedanje glavnega zbora Organizacije združenih narodov v New Yorku. Pred začetkom glavne seje so odposlanci dolgo razpravljali, kdo naj bo novi predsednik skupščine. Kandidata sta bila dva: italijanski zunanji minister Fanfani in bivši jugoslovanski zunanji minister Koča Popović, kot predstavnik bloka vzhodnih držav. Že prejšnji dan pa je Popović umaknil svojo kandidaturo.

Po predsednikovem govoru je predložil svoje poročilo glavni tajnik U Thant. V njem je izrazil mnenje, da bi morala imeti Organizacija združenih narodov na razpolago lastne sile za preprečevanje oboroženih spopadov.

FANFANI IZBRAN ZA PREDSEDNIKA GLAVNEGA ZBORA ZN

Zunanji minister Fanfani je bil v torek izvoljen za predsednika glavnega zbora Združenih narodov in to s 110 glasovi proti dvema. Dve državi sta se pa glasovanja vzdržali. Dva nasprotna glasova je dobil bivši jugoslovanski minister Koča Popović, katerega je kandidiral vzhodni blok.

V svojem govoru je minister Fanfani po-

NEMSKÉ VOLITVE

(Nadaljevanje s 1. strani)

monopolizmu ter proti preveliki koncentraciji zasebnega kapitala.

Preurediti so nameravali starostno zavarovanje po takoimenovanem »Schellemborgovem načrtu«, ki spominja na švedski sistem. Starostno dobo za pokojnino so hoteli znižati od 65 na 62 let. Izdatki za starostno zavarovanje bi se tako letno povečali za 4,2 milijarde mark. To vsoto so mislili zbrati z državnimi prispevki ter z večjimi dajatvami samih zavarovancev.

Toda volitve so pokazale, da socialne parole socialistov niso bile dovolj privlačne, v glavnem najbrž zaradi tega, ker se nemškemu narodu v splošnem tako dobro godi, kakor še nikoli, delno pa tudi zaradi tega, ker večina Nemcev meni, da bi pomenilo vsakršno spreminjanje sedanjega gospodarskega in socialnega sistema pretres in s tem tveganje, da se stvari prej poslabšajo kot zboljšajo.

V zunanje-političnih zadevah pa se socialistični volivni program tako ni bistveno razlikoval od programa krščanskih demokratov. Oba predvidevata združitev Nemčije, krepko naslonitev na Severnoatlantsko zvezo in utrditev ter izpopolnitev Evropskega skupnega trga.

Obe stranki sta se v volivnem boju trudili, da bi prikazali volivcem kakšno možnost, da se bo premaknilo vprašanje nemške združitve, ki Nemce najbolj tare, kam naprej. V ta namen je obetal Erhard, da bo začel takoj po izvolitvi nove razgovore s predsednikom Johnsonom, da bi ga pripravil do kakih novih pobud glede sklenitve nemške mirovne pogodbe, socialistični voditelj Brandt pa je obetal, da bo začel razgovore z Rusi. Nobeden pa ni mogel zagotoviti volivcem česa konkretnega, zato se je izživljal volivni boj bolj v frazah.

To so bile pete parlamentarne volitve v novi Nemški zvezni republiki. Pri vseh je zmagala koalicija katoliških in protestantskih strank, vendar so vsake volitve pomenile tudi novo utrditev nemške demokracije.

udaril, da predstavlja njegova izvolitev priznanje idealom miru in pravičnosti, ki označujejo italijansko politiko po drugi svetovni vojni. Zagotovil je, da bo storil vse, kar bo mogel, za olajšanje razprav glavnega zbora ZN o težkih vprašanjih, ki so na sporedu Združenih narodov. Omenil je spopad med Indijo in Pakistanom, ki ogroža svetovni mir, in poudaril je, kako je treba ne le obžalovati to, kar se dogaja, pač pa tudi delati, da se stvari izboljšajo. Treba je utrditi Združene narode kot odločujoč činitelj urejenega mednarodnega življenja in kot varuha naše varnosti. Potem je omenil razorožitveno vprašanje, o katerem bo moral glavni zbor razpravljati. Končno je opozoril tudi na bližnji obisk svetega očeta na sedežu Združenih narodov. Prepričan sem — je rekel — da bodo vsa odposlanstva in ljudje vseh ver z globoko pozornostjo sprejeli poslanico miru in človeškega bratstva, ki jo bo sem prinesel sveti oče v imenu rimske Cerkve.

Kot prvo dejanje v svojstvu predsednika 20. glavnega zbora Združenih narodov je Fanfani sprejel med članice organizacije tri nove države: Gambijo, Maldivske otoke in Singapur. Zadevne resolucije je glavni zbor odobril z vzklikom. Predsednik je nato izrekel dobrodošlico novim delegatom na glavnem zboru, ki šteje zdaj 117 članic. To je bilo prvo glasovanje, ki ga je mogel glavni zbor opraviti, odkar so bila lani prekinjena glasovanja zaradi finančnega spora med velesilami in so uvedli postopek z opravljanje najnujnejših zadev s pristankom.

Na svoji prvi tiskovni konferenci kot predsednik glavnega zbora je Fanfani potem izrazil željo, da bi ta organizacija pokazala med sedanjim zasedanjem novo življenjsko silo. Po Fanfanijevem mnenju bi mogli razviti konstruktivne razprave o pogajanjih za razorožitev in o gospodarskem napredku manjrazvitih držav.

Neki časnikar je Fanfani vprašal, če je zagovornik odprtja na levo tudi v mednarodni politiki, tako kot v notranji politiki. Fanfani je odgovoril, da pomeni v Italiji odprtje na levo okrepitev demokracije in povečanje sil svobode. »Če temu izrazu pripisujemo na mednarodni ravni isti pomen« je pripomnil Fanfani, »bi takšna linija mogla imeti smisel tudi v svetovnem pogledu.«

KONCIL O VERSKI SVOBODI

V torek so koncilski očetje odobrili z veliko večino glasov osnutek predloga o verski svobodi. Razprave so trajale dolgo časa; poseben odbor je moral večkrat predelavati osnutek na podlagi zahtevnih popravkov. Dokončno ga pa mora komisija še enkrat urediti in predložiti cerkvenemu zboru v odobritev, nakar bo papež nove določbe proglasil za obvezne.

Po tem glasovanju je prešel cerkveni zbor k razpravi 13. osnutka z naslovom »Cerkve in moderni svet«, ki se dotakne vseh vprašanj moderne dobe. Gre za stališče Cerkve in njenega nauka o vojni, o lakoti, o rojstvih in uporabi atomske dobe. Osnutek govori tudi o brezboštvu, ki se širi s pomočjo javnih oblasti in zatira pravo človekovo svobodo. V predlaganem osnutku je nadalje rečeno, da je treba nasprotnika spoštovati, sovražnika ljubiti in priznavati enakost vseh ljudi.

SARAGAT V VENEZUELI

Predsednik republike Saragat je dopotoval v torek iz Lime v venezuelsko prestolnico Caracas, kjer so ga sprejeli s prisrčnimi manifestacijami simpatije in prijateljstva. Na letališču ga je pozdravil venezuelski predsednik Leoni, ki ga je spremljal na njegovo rezidenco v prestolnici. Zvečer je Leoni priredil Saragatu na čast večerjo na sedežu zunanjega ministrstva. V svoji napitnici je predsednik Leoni dejal, da gledajo Venezuelci na Saragatov obisk kot na manifestacijo prijateljstva. Izrazil je tudi željo, da bi Italija prispevala k industrializaciji njegove države.

Predsednik Saragat pa je poudaril globoke zgodovinske in prijateljske vezi med obema državama in dejal, da ima boj, ki ga Venezuela vodi za svoj gospodarski in socialni razvoj, odziv v vseh demokratičnih državah. Vaši prijatelji svobodnega sveta — je dodal Saragat — vam mislijo dati stvaren dokaz svoje solidarnosti. Nato je Saragat zagotovil, da Italija ne bo opustila priložnosti, da bi razširila tiste oblike gospodarskega, kulturnega in tehničnega sodelovanja, ki morejo prispevati k procesu razvoja, ki ga je začela Venezuela.

Obisk predsednika Saragata v Venezueli je zadnja etapa na njegovem potovanju po Južni Ameriki. Pred prihodom v Venezuelo je bil že v Braziliji, Uruguaju, Argentini, Čilu in Peruju.

TITO V BOLGARIJI

Jugoslovanski predsednik Tito je odšel v torek zvečer na šestdnevni državni obisk v Bolgarijo.

S tem obiskom je uradno — tudi kot glavni sekretar Zveze komunistov Jugoslavije — vrnil obisk prvega tajnika bolgar-

ske komunistične partije in predsednika bolgarske vlade Todora Živkova v januarju 1963. To je bilo prvo srečanje med političnimi predstavniki obeh balkanskih držav po letu 1947, to je še eno leto pred izobčenjem jugoslovanskih komunistov iz »Kominforma«, ko je bil Tito na državnem obisku v Sofiji. Tedanji jugoslovansko-bolgarski razgovori so se končali z dejanskim prelomom, ker se niso mogli sporazumeti in vskladiti različnega pojmovanja obeh vlad glede oblike nameravane jugoslovansko-bolgarske federacije. Jugoslavija je hotela, da bi postala Bolgarija sedma jugoslovanska republika, tedanji predsednik bolgarske vlade Dimitrov pa je hotel, naj bi sestavljali federacijo oziroma konfederacijo Jugoslavija kot celota in Bolgarija.

V poznejši, dolgi polemiki proti jugoslovanskim komunistom so imeli Bolgari važno vlogo in to ne samo iz ideoloških, ampak tudi iz nacionalnih razlogov in ti so morda celo prevladovali. Zahtevali so za Bolgarijo velik del ozemlja jugoslovanske federalne republike Makedonije, in tej svoji zahtevi se še do danes niso uradno odpovedali.

V zadnjih letih pa je prišlo med Jugoslavijo in Bolgarijo vendarle do nekakega tihega »modus vivendi«, ki je vsaj začasno končal pogoste spore med obema državama glede sedanje ureditve makedonskega vprašanja. Bolgari namreč smatrajo Makedonijo samo za »geografski pojem«, ki si ga je baje »izmislila« Jugoslavija.

Kot trdijo v beograjskih političnih krogih, se bodo nanašali razgovori, ki jih bo imel Tito te dni v Sofiji, posebno na odnos med obema državama, na razvoj odnosov med socialističnimi državami, na najaktualnejše mednarodne probleme in na položaj mednarodnega komunističnega gibanja.

PRIPOMBE K ČLANKU G. BELCIJA

(Nadaljevanje s 1. strani)

to. Ta narodna sklenjenost je tako velika vrednota, da je ne smemo zaradi ideoloških ali strankarsko-političnih vzrokov nikdar tako razbiti, da bi izgubili izpred oči narodne interese in da bi ohranili v spominu le še koristi ideološke ali strankarske politične skupine, ki ji pripadamo. To bi namreč pomenilo uničevanje korenin narodnega življenja. (»Bohinjski teden«, 1939.)

Če se torej pripadniki slovenske manjšine odpovemo samostojnemu političnemu udejstvovanju, kar se dogaja z vključevanjem Slovencev v vsedrjavne italijanske stranke, kot želi tudi poslanec Belci, se odpovedujemo tudi izživljanju na eni izmed treh ravnin sodobnega življenja, s čimer tudi uničujemo »korenine narodnega življenja«.

Ali poslanec Belci želi kaj takega od nas? Nesprejemljiva in z nobenim argumentom podkrepljena je tudi njegova trditev v nasprotujočih si nacionalizmi, ki bi jo povzročil obstoj slovenske manjšinske politične grupacije. Kako more nekaj desetisočev Slovencev sploh ogroziti 50-milijonski narod in iz njega izzvati neko nacionalistično reakcijo? Ali nismo izven stvarnosti, g. Belci?

Kar Slovenci v Italiji od vodilnih italijanskih strank pričakujejo, sta predvsem razumevanje in podpora pri njih težnji po enakopravnosti, kar se more doseči le preko dialoga med politično organiziranimi Slovenci in politično organiziranimi Italijani. K temu važnemu vprašanju se bomo seveda še povrnili.

D. L.

POROKA

V nedeljo sta se poročila v Trstu dr. Pavle Zlobec in gđc. Anamarija Volk, učiteljica. Prijatelji in znanci jima voščijo veliko sreče v zakonu. Voščilom se pridružujeta tudi uredništvo in uprava Novega lista.

KDO SEM? — EDVARD KOCBEK

V »Gledališkem listu« ljubljanske drame, posvečenem Kafkovemu »Procesu«, sem pred tedni napisal med drugim tudi tele misli: »...za bližajočo se prihodnost lahko rečemo, da prinaša nekaj odločilnega, ali katastrofo veselja ali mutacijo človeštva. Vemo le, da nastopajo procesi, ki presegajo vojne, revolucije in tiranske oblasti, začenjajo se procesi, ki so tišji, pa zato mogočnejši, ker iz globine spreminjajo čute, dimenzije in vrednosti. Zdi se, da prihajamo do zmogljivosti svojega dosedanjega habitusa in moramo skočiti preko svoje lastne sence, kajti vse je nasnovano za eno najtemeljitejših preobrazb, pravzaprav preizkušenj: ali bomo uničili svet in samega sebe ali pa bomo slavili zmago nad katastrofizmi in nihilizmi, ali bomo postali sužnji velikih imperijev, organizirane skleroze in agnosticizma, duha, ali pa se bomo rešili z ekstazo duha in z mogočnostmi, ki ležijo v medčloveškem svetu. Vemo le, da moramo položiti na tehnično precej več od dosedanje družbene naprednosti in zgodovinske spretnosti. Zlo se namreč znova zbira, zbira se v slabostih človeka, države in razredov, zbira pa se tudi v demonstrikah procesih, ki razvijajo spopade višje, strastnejše, obsedene vrste. V mislih imam relativiziranje brezpogojnega, reificiranje osebnega, mehaniziranje dialektičnega, biro-

kratiziranje usodnega. Sile zla se zbirajo iznova: na višji in mnogo bolj nevarni ravni. Ponavljam: na tehnično moramo položiti mnogo več od družbenega učinka in idejne razvidnosti. Prihaja čas za novo, globljo in strumnejšo človeško mobilizacijo, iz nas mora priti nekaj etično genialnega in umsko osupljivega, nekaj bitno eruptivnega in ljubezensko suverenega. (...) Etika, ki nas bo rešila, je mnogo več od družbene pravice in verskega moralizma.«

Tu hočem, dragi prijatelji, zastaviti svojo zaključno besedo. Iz bežnega orisa moje osebne usode in moje osebne protiusode ste mogli spoznati neugonobljivost nekaterih spoznanj in nezadržnost nekaterih teženj v meni. Naj se zdaj združijo in se skozme obrnejo na vas s pozivom k pozitivnemu nemiru in stvariteljski nezadovoljnosti, k radostnemu iskanju in nepomirljivemu napredovanju misli in biti. Vsakdo izmed vas naj se na svoj lasten način napoti v zemeljsko snovanje, vendar naj vsakdo med vami na isti način prevzame angažma v narodu in človeštvu, v smislu zaveze, ki pomeni kohezijo, medčloveško vezljivost, življenjsko darežljivost in ljubezen do bližnjika. V tem obvezujočem zanosu naj se slehernik med vami dokoplje do radostnega občutka, da je vsakdo med nami neuničljiva in nezamenljiva bit.

Človeštvo se bo rešilo na višjo ravnino le s pomočjo tistih, ki živijo v celoti stvarstva, in tistih, ki verujejo v prihodnost. Zato bom v imenu vseh, ki ste me potrpežljivo poslušali, prebral za konec svojo »Molitev«:

Sem,
ker sem bil,
in vsakdo
me bo mogel pozabiti.

In vendar
moram reči:
sem
in bil sem
in bom,
in zato sem več
od pozabljanja,
neizmerno več
od zanikanja,
neskončno več
od nič.

Vse je večno,
kar nastane,
rojstvo je močnejše
od smrti,
vztrajnejše
od obupa in samote,
silnejše
od hrupa in greha,
slovesnejše
od zavrženosti.
Nikoli
ne bom prenehal biti.
Nikoli.
Amen.

K O N E C

Tržaškega

Seja sveta Slovenske skupnosti

V ponedeljek, 20. t. m., se je sestel na redni seji širši svet Slovenske skupnosti. Na dnevnem redu so bila poročila deželne svetovaca Jožeta Škerka, pokrajinskega svetovavca Saše Rudolfa in devinsko-nabrežinskega župana Draga Legiša o delovanju posameznih ustanov, zlasti v zvezi s prizadevanji predstavnikov Slov. skupnosti. Po razpravi o poročilih je svet proučil nekatera organizacijska vprašanja in obenem vzel na znanje poročilo dr. Lojzeta Tula o delovanju Odbora za pomoč razlaščenecem, ki je bil ustanovljen za obrambo pravic in koristi lastnikov zemljišč, po katerih bodo napeljali naftovod Trst-Bavarska.

NOV PREDSEDNIK KRAŠKEGA VODOVODA

V torek, 21. t. m., se je v Nabrežini sestel upravni svet konzorcija Kraškega vodovoda in iz svoje srede izvolil nov upravni odbor te ustanove, ki dovaja vodo repentaborski in zgoniški občini ter delu devinsko-nabrežinske občine. V novi upravni odbor so bili izvoljeni Srečko Colja, za devinsko-nabrežinsko občino, Jože Doljak, za repentaborsko občino, in Ivan Godnič, za zgoniško občino. Odbor je nato izvolil predsednika, in sicer Srečka Coljo.

Občni zbor je razpravljal tudi o številnih vprašanih redne uprave ter se zlasti dalj časa zadržal pri obravnavanju vprašanja nakupne in prodajne cene vode. Razpravo o tej važni zadevi bodo nadaljevali na eni prihodnjih sej.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

RAZPIS ABONMAJEV ZA SEZONO 1965-66

Repertoar:

1. Ivan Cankar: HLAPCI
2. DANTEJEV VECER (Ob 700-letnici rojstva)
3. Saša Skufca: JANKO IN METKA
4. RECITAL M. SARDOCEVE (Pisma gospe Lapinasse)
5. Robert-Duvivier-Jeanson: MARIE — OCTOBRE
6. SLOVENSKA NOVITETA
7. RECITAL J. LUKESA (Shakespeare)
8. Carlo Goldoni: GROBIJANI
9. PASIJONSKE IGRE
10. DOBRI VOJAK SVEJK (Češka dramatizacija po Haškovem romanu)

Od ponedeljka 20. t. m. dalje bodo občinstvu na razpolago v Tržaški knjigarni v ul. sv. Frančiška 20 naslednji abonmaji:

PREMIERSKI — Parter A lir 20.000 - Parter B lir 12.000 - Balkon lir 8.000.

1. PONOVIJEV — Parter lir 9.000 - Balkon lir 4.000. NEDELJSKI POPOLDANSKI — Parter lir 6.500 - Balkon lir 4.000.

ŠTUDENTSKI — lir 2.000.

INVALIDSKI — Z invalidsko izkaznico brezplačni. SINDIKALNI — lir 3.000.

ZA OKOLICO — lir 5.000 (vključen tudi prevoz).

Predstave je gledališče planiralo na naslednje dneve: PREMIERE ob četrtkih, 1. PONOVIJEV ob sobotah po premieri, NEDELJSKE POPOLDANSKE prvo nedeljo po premieri, INVALIDSKE prvi četrtek po Premieri, SINDIKALNE drugi petek po premieri in ZA OKOLICO drugo soboto po premieri.

ŠOLSKO OBVESTILO

Na Državnem znanstvenem liceju s klasičnimi vzporednicami s slovenskim učnim jezikom v Trstu se začne novo šolsko leto 1965-1966 v petek, 1. oktobra, ob 10. uri s sv. mašo v cerkvi na Montuzzi.

KNJIŽICA O BOŽJIH POTEH

V seriji »Knjižica«, ki jih izdajajo salezijanci v Marijanišču na Opčinah in ki so se izredno priljubile naši javnosti, — saj jih je izšlo že 50 v skupni nakladi 150 tisoč izvodov — je izšla pred kratkim knjižica »Na božjo pot«. Napisal jo je dr. Rudolf Klinec.

V zanimivo napisani knjižnici, ki šteje skoraj sto strani, so prikazane nekatere pri Slovencih najbolj priljubljene in najbolj znane božje poti v naši sosesčini, pa tudi v ostali Evropi in celo v Združenih državah. Dr. Klinec je v začetku knjižice na splošno orisal smisel in važnost romanja za kristjane, pa tudi zgodovino romanj. Posebno zanimivo je poglavje »Slovenci in romanja«, v katerem pravi med drugim: »Slovensko ljudstvo je vedno rado romalo. Romali so peš, z romarsko palico v roki in s pobožno pesmijo na ustnicah, ki se je skupno z molitvijo oglašala čez hrib in plan. Romali so posamič in v skupinah, da bi Bogu in nebeškemu zaščitnikom izkazali obljubljeno zahvalo ali pa si izprosili duhovnih in telesnih dobrot. Romali so v verska središča, kjer so se odigrale skrivnosti našega odrešenja, na kraje, od koder jim je prisijala luč krščanske vere, k cerkvam, kjer so Marija in svetniki delili izredne milosti. Romali so v težkih stiskah, kot so bile kuge, suše, lakote, in v zgolj zasebnih potrebah. Romali pa so tudi, ker jim je srce prekipevalo od sreče, da so božji otroci...«

Avtor potem omeni nekaj znamenitih romanj v slovenski zgodovini. Tako je bilo na primer romanje svetih Cirila in Metoda, ki sta poromala v Rim, da bi dosegla priznanje slovanske cerkvene organizacije s slovanskim bogoslužjem. Z njima so romali njuni učenci iz panonske Slovenije kneza Koclja, in nato je stoletje za stoletjem romalo v Rim nešteto slovanskih ljudi. Leta 1179 sta odšla na križarsko vojsko v Sveto deželo, obdana od viteзов in preprostih sinov slovanskega naroda, goriški grof Manjhard in dornberški grof Eberhard. Pod zastavami štajerskih, kranjskih, goriških in istrskih plemičev so odhajali kot križarji, pa tudi kot pobožni romarji proti Sveti deželi mnogi Slovenci, da bi molili na svetih krajih in če treba tudi umrli za krščansko vero.

Avtor govori nato o slovenskih romanjih v števanski samostan pri Devinu, v samostan Svetega Petra v Salzburgu in drugam. Radi so romali tudi v Oglej, o čemer poroča furlanski zgodovinar Francesco di Toppo. Priljubila se je tudi romarska pot »Barbana«. Posrečeno omenja avtor Prešernove verze o slovenskih romanjih, na primer Crtomirovo romanje v Oglej in znamenito »Marskeri romar gre v Rim v Kompostelje...«

Nato sledijo opisi raznih božjih poti s kratkimi zgodovinskimi orisi. Tako so prikazane božje poti Barbana, Brezje, Censtochowa, Einsiedeln, Fatima, Loreto, Lurd, ameriška božja pot Marija Pomagaj v Lemontu, znana pod nazivom »Ameriško Brezje«, dalje Marijino Celje, Oropa, Stara gora v Beneški Sloveniji, Sveta gora na Goriškem in Svete Višarje.

Knjižica je napisana preprosto in zanimivo ter je polna tudi praktičnih navodil za romanje. Krasijo jo fotografije in risbe, dodana pa je tudi romarska pesem »Ob slovesu«.

Sv. Križ:

SMRT ZAVEDNE SLOVENKE

V torek, 21. t. m., je velika množica vaščanov in prebivavcev bližnjih krajev spremlila k večnemu počitku daleč naokrog znano gostilničarko gospo Pertotovo iz Sv. Križa. Pokojnica se je pred kratkim šla zdraviti v tržaško bolnišnico za dozdevno lažjo boleznijo, ki pa jo je kasneje spravila v grob. Bilo ji je 71 let.

Pokojna gospa Pertotova je bila zavedna slovenska mati in pridna gospodinja. Kako je bila daleč naokrog znana, je pokazal njen pogreb. Mašo zadušnico je opravil domači župnik, cerkveni zbor pa je v cerkvi in na pokopališču ubrano zapel nekaj žalostink.

Naj dobra slovenska mati mirno počiva v domači zemlji. Družini in vsem sorodnikom izrekamo globoko občuteno sožalje.

POMOLI ZA PETROLEJSKE LADJE

Trem milanskim družbam so zaupali pristaniška dela v znesku nad tri milijarde lir v zvezi z gradnjo naftovoda Trst-Bavarska.

Zgradile bodo pomol v dolžini 470 metrov, ob katerem bodo lahko pristajale velike petrolejske ladje. Z njim bosta povezana dva manjša pomola, dolga 455 metrov. Pri glavnem pomolu bodo lahko pristajale ladje do 160 tisoč ton nosilnosti.

POZIV SLOVENSKIM STARŠEM

Odbor za slovensko šolo, ki ga na Tržaškem sestavljajo vse slovenske kulturne in prosvetne organizacije ter vse politične stranke, ki vključujejo v svojih vrstah Slovence, poziva slovenske starše, naj se pri vpisu svojih otrok v šolo odločijo v soglasju z lastno narodnostno pripadnostjo in odgovorno v ednusu do svojih otrok.

Vpis otroka v slovensko šolo je narodna dolžnost slovenskih staršev. Šola je najbolj otipljiv dokaz življenjskosti in najučinkovitejše sredstvo za obrambo neenakopravne narodnostne skupnosti, zato jo krepimo z vpisovanjem svojih otrok vanjo.

Obvarujmo narodnostno pripadnost svojih otrok z vpisom v slovensko šolo. Omogočimo svojim otrokom, da si bodo v jeziku, ki jim je najbližji, širili obzorje, da bodo globlje spoznavali materin jezik in vrednote lastnega naroda in tako postali njegovi zavedni pripadniki. Omogočimo jim celovito duševno rast.

ODBOR
ZA SLOVENSKO SOLO
V TRSTU

Komisija natečaja RAI za izvirne slovenske novele

Za oceno del, ki bodo sodelovala na natečaju za izvirne novele v slovenskem jeziku, katerega je razpisala RAI-Radiotelevisione Italiana, je v smislu čl. 3 natečajnega pravilnika imenovana tričlanska komisija, ki jo sestavljajo: dr. Martin Jevnikar, poverjeni profesor za slovenščino na univerzi v Padovi in književni kritik kot predsednik, dr. Alojz Rebula, poverjeni profesor na državnem klasičnem liceju s slovenskim učnim jezikom v Trstu, pisatelj in kritik, ter dr. Boris Sancin, šef programskega odseka Radia Trst A, kot člana.

Rok za predložitev novel, za katere je predvidenih 10 nagrad po 50.000 lir, zapade 30. septembra t. l. Dela je treba poslati v štirih, jasno in čitljivo natipkanih izvodih, s priporočeno pošiljko na naslov: RAI-Radiotelevisione Italiana, Sede di Trieste, Tajništvo natečaja za izvirne novele v slovenskem jeziku, Trieste, Via Fabio Severo 7. Predložena dela morajo biti izvirna, še neobjav-

ljena, primerna za branje z enim glasom in ne smejo trajati več kot 20 minut. Vsako delo mora biti označeno z geslom in na pošiljki ne sme biti nobenega znamenja, po katerem bi bilo mogoče spoznati avtorja. Isto geslo mora biti napisano tudi na posebni kuverti, ki spremlja delo, in v kateri mora biti list z imenom in naslovom avtorja. Kuverta mora biti zapečaten z voskom, toda brez odtisa na pečatu.

Natečaja se lahko udeležijo avtorji, ki stalno prebivajo v Italiji, in vsak avtor lahko predloži več novel, toda v tem primeru mora biti vsako delo poslano kot posebna pošiljka in mora biti označeno s posebnim geslom. Nagradjeni smeta biti po največ dve deli istega avtorja.

Natečajni pravilnik je na razpolago v tajništvu programskega odseka Radia Trst A, kjer ga zainteresirani lahko osebno dvignejo ali pa ga pismeno naročijo.

NOVI OBCINSKI ODBOR

Po večmesečnem medvladju na goriški občini so občinski svetovavci v ponedeljek zvečer izvlili novega župana in mestni odbor.

Za župana je bil izvoljen, kakor se je že pričakovalo, pokrajinski tajnik kršćanske demokracije in bivši poslanec Michele Martina. Prejel je 28 glasov od 38 navzočih svetovavcev; en liberalci in en socialisti demokrat sta bila odsotna. Tri glasovnice so bile bele; trije glasovi so bili odani za misina Pascolija; trije za liberalca Chiozzo in eden za demokristjana Lupierija.

Po volitvah župana in njegovem nagovoru, so prešli na izvolitev odbornikov. Misi ni so se vzdržali pri glasovanju, sedem glasovnic je pa bilo belih. Izvoljeni so pa bili kot odborniki trije demokristjani, dva socialna demokrata in en socialist. Kot odborniška namestnika sta prišla v odbor socialisti demokrat Fantini in predstavnik Slovenske demokratske zveze Sfiligoj. Poverjeno mu bo vodstvo davčnega oddelka na županstvu. Prvič po drugi svetovni vojni je Slovenec član goriškega mestnega odbora. Opozicijo v mestnem svetu bodo torej sestavljali misini, komunisti in liberalci.

Novi župan Martina je rojen 9. oktobra 1926 v Gorici. Oče Giuseppe iz Južne Italije.

Beneška Slovenija

Cedad:

HUDIČEV MOST

Zadnje poplave in nalivi so močno spremenili strugo Nadiže pod mestom. Narastla voda je odensla veliko množino gruča iz proda iz rečne struge. Voda se je tako znižala in so pogledale na dan velike skale, katere je pred povodnijo pokrivala visoka plast proda.

Reka je odplavila gruča tudi pod znanim Hudičevim mostom, tako da so se pokazali temelji kamenitih opornikov pod sredino mosta. Pokazal se je tudi na temeljih vklesan zanimiv latinski napis, na katerem se razbere letnica 1474. Tistega leta je bil menda sezidan stari most, ki je pozneje dobil ime Hudičev most. Arheološka novost pa nikakor ne more zadovoljiti Cedačev, ker sodijo strokovnjaki, da obstaja nevarnost pri prihodnji poplavi, ki bi utegnile izpodkopati temelje mostu. Edina zveza med obema mestnima deloma bi bila pretrgana. Obenem bi pa mesto zgubilo eno najbolj slikovitih znamenitosti Cedača, če bi sedanji Hudičev most nadomestil kak moderen železni prehod čez strugo Nadiže.

Sovodnje:

OBCINSKA HIŠA

Po mnogih občinah v Slovenski Benečiji so bili županski uradi brez lastne strehe. Iskali so za silo prostore v drugih javnih poslopih ali celo pri zasebnikih. Tako urajevanje je seveda neprijetno in tudi ni dostojno za oblast.

Pri nas smo tudi imeli dolgo časa občinske urade stisnjene kar v šolskih prostorih. Po prizadevanju občinskih mož in drugih smo pa le prišli do svojega županskega poslopja. Za stavbo je krila stroške deloma država, nekaj pokrajina in občina. Županstvo bo sodobno urejeno. Zdaj se bo dalo morda lažje poskrbeti tudi za druge občinske potrebe.

je je bil pošten delavec in skrben oče številne družine. Mati pa je po rodu Slovenka iz Rihemberka. Župan Martina je končal šolo za industrijske izvedence in se je zaposlil pri civilnem tehničnem uradu v Gorici. Se mlad se je začel baviti s politikom v vrstah demokristjanske stranke. Postal je upravni ravnatelj glavnega strankinega glasila »Il Popolo« v Rimu. Leta 1958 je bil izvoljen za poslanca. Danes opravlja tudi posle glavnega strankinega tajnika.

Medtem ko pozdravljamo novega župana, izražamo tudi upanje, da bo uživala naša narodna manjšina pod novo upravo ne le spoštovanje, ampak vse polnopravne pravice.

GOSPODARSKO SODELOVANJE

Prejšnji teden so imeli odborniki Trgovinske zbornice v Gorici važno sejo, na kateri so sprejeli nekatere sklepe, ki zadevajo okrepitev trgovskih zvez s Slovenijo. Predsednik Rigonat je poročal tudi o razgovorih, ki jih je imel z novim predsednikom Gospodarskega sveta Slovenije dr. Dolinškom o gospodarskih zvezah med našo pokrajino in Slovenijo.

Obe trgovinski zbornici se močno trudita tudi za industrijsko sodelovanje. V soboto so odpotovali v Zagreb zastopniki goriške Trgovinske zbornice na posvet za sestavo mešanega odbora za industrijsko sodelovanje, ki bo v najkrajšem času ustoličen. Za goriško pokrajino je v njem član ravnatelj podgorskih tkalnic Monolo. Naši gospodarski krogi si obetajo od teh stikov velike koristi, čeprav ni še točno določeno, kakšno bo to industrijsko sodelovanje.

KULTURNE IZMENJAVE

V sklopu kulturnih izmenjav med Furlanijo in Slovenijo bodo 24. in 25. septembra nastopili v ljubljanski operi italijanski operni pevci iz Vidma. Na sporedu imajo delo »Il segreto di Susanna«, skladbo mojstra Wolf-Ferrarija. Naslednji večer pa bodo dajali operno skladbo »Jean«, katere avtor je Furlanski skladatelj Ezio Vittorio. Dirigiral pa bo Armando La Rosa.

RAZSTAVA GROZDJA

V nedeljo in v ponedeljek bo odprta na pokritem trgu v Gorici razstava žlahtnega namiznega grozdja. Pokuševcem ga bo na razpolago nad sto stotov po primernih cenah. Naši sadjarji bodo na posebnih stojnicah pripravili razstavo značilnih vrst goriškega sadja.

Še bolj zanimiva kot lani bo pa razstava vseh mogočih gob, užitnih in strupenih, označenih tudi s slikami in opisi. Gobe so prinesli s Kalvarije, iz okolice Cedača in tudi z druge strani meje.

Poskrbljeno pa bo na razstavi ne samo za oči, ampak tudi za želodec. Na posebni stojnici bodo kuhali polento z ocvrtimi gobami. Porcije pa bodo sladokusci zalivali z dobrimi kozarci vina. Ta novost bo privlačila marsikaterega gosta.

SUHI DOK ZA ORJAŠKE LADJE V TRŽICU

Tržiški obrati Združenih jadranskih ladjedelnic bodo v doglednem času dobili nov suhi dok v katerem bodo lahko gradili orjaške ladje do 200 tisoč ton. Svetovne plovne družbe se namreč za znižanje

Iz Goriške

prevoznih stroškov usmerjajo h gradnji vedno večjih ladij.

Tržiški obrati bodo prva ladjedelnica v Italiji, ki bo opremljena s takim gradljem. Istočasno bodo med prvimi ladjedelnicami na svetu, ki razpolagajo s takšnimi napravami. Pred Združenimi jadranskimi ladjedelnicami so namreč dobile tako velike doke le naslednje ladjedelnice: Kieler Howaldtswerke v Kielu, dve ladjedelnici na Švedskem, dve ladjedelnici na Angleškem in francoska ladjedelnica v St. Nazairu. Dok bo dolg 300 m in širok 50 m.

Nekateri tržiški listi so to komentirali, da bi utegnile te velike investicije zavleči modernizacijo raznih drugih obratov, tako na primer ladjedelnice Sv. Marka, ali gradnjo suhega doka v Trstu.

POMOČ ŽIVINOREJI NA GORIŠKEM

Na Goriškem bodo podelili za skoraj 26 milijonov lir nagrad in prispevkov za okrepitev živinoreje. Za ta namen bodo posebni natečaji.

Sredstva sta stavila na razpolago pokrajinsko kmetijsko nadzornišstvo ter pokrajinska zveza živinorejcev.

Števerjan:

SMRT UGLEDNA GOSPODARJA

V sredo smo pokopali na našem pokopališču soseda Jožefa Humarja s Križišča. Umrli je še razmeroma mlad, v 61 letu starosti, v goriški bolnišnici.

Pokojni Humar je bil vidna osebnost v naši občini. Slovel je kot izvrsten kmetovavec. Udejstvoval se je pa tudi v političnem življenju; bil je občinski odbornik. Delal je tudi pri prosvetnem društvu »Briški grič« in pri mnogih gospodarskih organizacijah. Pogreba se je udeležilo dosti domačinov in zastopnikov raznih organizacij. Pokojnikovi rodbini izražamo naše sožalje.

Vprašanje turistične ceste skozi Grojno, razsvetljava in vodovod so še vedno na dnevnem redu naših vsakdanjih razgovorov. Upanje pa je, da bodo v kratkem času prišle tudi te zadeve do pametne rešitve. Zvedeli smo, da bosta prišla v ponedeljek deželni poslanec dr. Škrk in deželni odbornik za javna dela Masutto v Števerjan, da si na kraju samem ogledata ves položaj. Stopila bosta tudi v stik z občinskimi upravitelji, da dokončno pretresejo vsa ta vprašanja.

REVIJA »INIZIATIVA ISONTINA«

V Gorici izhajata že več časa dve kulturni reviji, ki vzbujata po tehtni vsebini vedno večje zanimanje.

Prva, »Studi Goriziani«, katero izdaja goriška Državna knjižnica, obravnava zgodovinsko tematično mesta in pokrajine. Druga, »Iniziativa isontina«, v založbi študijskega krožka »Rizzatti«, pa prinaša članke aktualne vsebine.

Pred kratkim je izšel 23. zvezek tega obzornika na sedemdesetih straneh. V njem beremo članke o stikih goriških predstavnikov z Berlinom, s hollandskim mestom Venlojem in Coevordenom. Dva članka se ukvarjata s sodobnimi goriškimi slikarji in umetniki. Večji del zvezka pa je odmerjen lepotam zemlje ob Soči od izvira do izliva. Članek izpod peresa časnikarja Celsa Macorja je bogato ilustriran.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Ustoda ukrajinske književnosti

Zahodni svet skrbno zasleduje razvoj književnosti v državah Vzhodne Evrope, pri čemer pa žal prezre literature narodov brez lastne države, kot je npr. tudi ukrajinski narod. Stalinisti, ki so našli pristaše v glavnem v Rusih, so v letih 1930 do 1938 nad 200 ukrajinskih književnikov delno pobili delno pa izgnali v Sibirijo. Stalinova samovoljnost je prizadela skoraj 80 odstotkov ukrajinske duhovne elite. Ukinjene so bile vse ukrajinske univerze in literarne revije. Od mnogih ukrajinskih književnikov so ostali živi le štirje, ki so seveda morali peti slavo Stalinu in se prilagoditi veleruskemu toku. Ukrajinska literatura je s tem doždevno nehala obstajati.

Sele leta 1956 je prišlo tudi v Ukrajini do »odtajanja«, ki je prihajalo v glavnem iz Poljske. Oblasti so rehabilitirale nekaj partiji zvestih drugorazrednih književnikov. Vendar je bil ta razvoj zelo počasen in ni dosegal obsega poljskega »odtajanja«. Pobudo za to je dal znani ukrajinski filmski režiser in književnik Dovšenko s spomini iz svoje mladosti »Začarana Desna«, v kateri Dovšenko, ki so ga iz njegove domovine izgnali v neko drugo sovjetsko republiko, obuja tudi narodne motive. Dovšenko je umrl takoj v začetku »odtajanja« v letu 1956.

Vendar se je kamen začel valiti in zanimanje za zahodnoevropsko, zlasti pa poljsko literaturo je bilo tako močno, da je partija ostro odgovorila in to po ukrajinskem književniku Rilskem, ki se je dal izkoristiti za to in je ostro napadel poljske književnike. Ves tisk se mu je pridružil in napadel tudi zahodne pisatelje. Hkrati so se pa v ukrajinskem literarnem tisku začeli množiti glasovi, ki so zahtevali rehabilitacijo ne samo posameznih književnikov, ampak celega obdobja od 1920 do 1930, ki ga je partija ožigosala za »šovinistično - separatistično«. Vendar partija tem zahtevam ni ustregla.

Kljub temu so se zahodnjaške težnje obdržale. Leta 1957 je izšla prva knjiga pesmi mlade Ukrajinke Line Kostenko. V letu 1930 rojeno pesnico je partijski tisk takoj napadel, ker se njene pesnitve niso ujemale s šablono »socialistične stvarnosti«. Očitati so ji izumetničenost in »bolestno filozofiranje«. Kljub temu je naslednje leto izšla nova knjiga te pesnice. Partijsko glasilo »Komunist Ukrainy« je takoj napadel pesem »Praprot« in obdolžil pisateljico protisovjetskih teženj.

V letih 1958 do 1961 je nova pozeba prekinila taenja »ukrajinski književnosti«. Partija je izvedla čiste v uredništvih literarnih revij, prekinili so obavljanje del že rehabilitiranih književnikov kot Kuliša in Dovšenka in končno so litera-

turo »odklonskih« pisateljev podredili uničujoči analizi.

Leta 1961 je prišlo do novega odtajanja in po triletnem molku je Lina Kostenko objavila novo knjigo lirike, ki jo je spisala na Poljskem, kjer se je dalje časa mudila. Njena lirika nadaljuje ukrajinsko liriko dvajsetih let, hkrati pa kaže tudi sodobne poljske vplive. Čeprav so bile njene pesnitve sedaj mnogo pogumnejše in so se še bolj oddaljevale od »socialistične stvarnosti«, so jo hvalili celo tisti kritiki, ki so jo tri leta prej obsojali.

Kmalu so se pojavila nova imena v ukrajinski književnosti, med njimi Drač, Korotič, Vinhranovski. Vinhranovski, ki ga je odkril Dovšenko in ki ga je do leta 1961 tisk bojkotiral, se je naenkrat znašel sredi slavošpeva liniji zvestih kritikov, čeprav je zavestno navezal na narodno ukrajinsko književnost dvajsetih let. Pri Korotiču je opaziti vpliv angleškega pesnika Cecila Day - Lewisa in Vladimira Majakovskega.

K odličnim pesnikom mlajšega rodu spada Drač. Njegova pesnitve »Nož na soncu« je posvečena tragediji ukrajinskih kmetov in opisuje prisilno kolektivizacijo in lakoto tridesetih let in povojnega časa. Partijska kritika je Draču očitala dekadentno literaturo, katere smoter je precejevanje velikih kmetov. Toda to je bilo tudi vse.

Med književnike odtajanja spada tudi Pervomajski z romanom »Divji med«. V letu 1961 umrl Tjutjunik je v svojem romanu opisal surovost nekega predsednika kolhoza, ki so ga končno ubili obupani cigani. Vsa dela iz časa »odtajanja« imajo svoj poseben ukrajinski značaj. To dokazuje, da še vedno obstaja ukrajinska literatura, ki sega v svojih tradicijah nazaj do Nikolaja Gogola, kljub dolgoletnim poskusom rusificiranja.

NAJBRŽ NISO MOLČALI

Naš članek »Pomeli smo si oči...« v zadnji številki N. l. dopolnjujemo v toliko, da se je po informacijah slovenskega tiska udeležila kongresa »Zveze slavističnih društev Jugoslavije« v Sarajevu 25-članska delegacija slovenskih slavistov pod vodstvom predsednika slovenskega Slavističnega društva akademika prof. dr. Bratka Krefta. V delegaciji je bil tudi akademik prof. dr. Fr. Bezljaj, ki je imel osrednji referat o problemih primerjalnega preučevanja slovenskih jezikov.

Upamo samo, da delegacija tako uglednih slovenskih slavistov ni molče poslušala za slovenski jezik in literaturo žaljivih izjav prof. Nazečiča, predsednika Zveze jugoslovanskih slavistov, ki mu obstoj samostojne slovenske literature še vedno ne da miru.

Kongres se je končal 18. t. m.

ARHEOLOŠKA UGANKA

Neke vrste arheološko uganko predstavlja nedavno izredno zanimivo arheološko odkritje v južnoindijskem mestu Bangalore. Pri izkopavanjih za novo pristajno progo tamkajšnjega letališča sta namreč našla dva delavca vrč, v katerem je bilo 250 zlatnikov rimskega cesarja Avgusta. Potemtakem so ti zlatniki stari skoraj 2000 let.

Zanimivo je tudi, da so že l. 1891 in l. 1908 našli podobne srebrnike iz istega časa. Po tem sklepajo, da je Aleksander Veliki l. 326 pred Kristusom prodril ne samo do severne Indije, kot so zgodovinarji doslej mislili, ampak celo daleč na indijski jug in da so tako nastale zveze med južno Indijo in latinsko-grškim svetom, s katerimi se dajo pojasniti najdbe teh zlatnikov in srebrnikov v Bangaloru.

Tudi to dokazuje, da si bomo morali zgodovinske pojme v marsičem popraviti, v luči modernih odkritij in tolmačenj, ki so bolj kritična in temeljitejša, kakor so bila tolmačenja prejšnjih zgodovinarjev, ki so bila zelo pogosto tendenčna ali ker še niso imeli na razpolago dovolj podatkov.

Zanimivo tudi za najstarejšo slovensko zgodovino?

Po nekaj več kot enem mesecu raziskavanj so naredili študenti arheologije z Münchenske univerze, ki kopljejo pod vodstvom profesorja Wernerja na griču Santino v Karniji, da bi odkrili razvaline longobardskega gradu Ibligine, prvi obračun dosedanjih rezultatov svojih izkopavanj. Teh so se lotili na osnovi opisa, ki ga je zapustil v svojem delu »Historia Langobardorum« Pavel Diacon.

Izkopavanja so potrčila točnost njegovega poročila. Doslej so našli arheologi iz Münchena štiri okostja in osem grobov, ki pričajo, da je ležalo langobardsko pokopališče zunaj utrjenih zidov gra-

du Ibligine. Našli so tudi tri konice avarskih puščic, ki dokazujejo resničnost avarskega vdora leta 611 po Kristusu. Odkopali so tudi nekaj zaponek, eno izmed njih takojimenovanega alpskega tipa, razne druge konice puščic, ogrlice, kovanice, obroče za ročno tkanje, sponke, črepinje, steklenice, vrčev, kozarcev in medvedje zobe, katere so uporabljali kot obeske ali kot talismane.

Ze zadnjič smo omenili, da so te in podobne izkopanine v Furlaniji zanimive tudi za najstarejšo slovensko zgodovino zaradi dolgotrajnih bojev med Slovenci, ki so nekaj časa nastopali kot avarski zavezniki, in Langobardi. Zato opozarjamo slovenske zgodovinarje nanje, tembolj, ker je to obdobje slovenske zgodovine še skoro popolnoma zanemarjeno in neraziskano.

Tako npr. so nam naši zgodovinarji še do danes dolžni odgovore na mnogo vprašanj glede najstarejše slovenske zgodovine, med drugim tudi na to, kako je prišla karantanska slovenska država do svojega keltskega imena.

CANKARJEVA SOBA NA ROŽNIKU

Na Rožniku pri Ljubljani so pred kratkim spet odprli obnovljeno Cankarjevo sobo. Ivan Cankar je prebival v gostilni pod vrhom Rožnika od leta 1910 do 1917. Prostor je opremljen tako, kakor je bil v času njegove smrti. Sredstva za obnovo je preskrbel ljubljanski Mestni muzej. Hkrati so natisnili drugo, prenovljeno izdajo knjižice o Ivanu Cankarju, ki jo je napisal prof. France Dobrovoljc. Dodan ji je »Obisk« Izidorja Cankarja, v katerem opisuje svoj obisk pri Cankarju na Rožniku.

KONGRES O SVETEM PISMU

V Zenevi se je končal pred kratkim mednarodni kongres za preučevanje svetega pisma stare zaveze. Zborovalo je 360 strokovnjakov, ki so zastopali katoliško, protestantsko, pravoslavno in judovsko vero. Predsedoval je Johann Stamm, profesor za znanost svetega pisma starega zakona in za staroorientalske jezike na evangeličanski teološki fakulteti univerze v Bernu. V Baslu izhajajoča »Theologische Zeitschrift« je izdala v zvezi s tem zborovanjem posebno številko.

Nekaj zanimivih knjižniških izdaj

Ob priliki kongresa PEN kluba na Bledu letos je izšlo v Sloveniji nekaj izdaj v tujih jezikih, ki hočejo biti nekaj »vodil« po delu slovenskih ali jugoslovanskih pisateljev. Knjige so bile natisnjene zato, da bi lahko tudi tisti, ki ne poznajo nobenega jugoslovanskega jezika, našli vsaj skromne podatke o našem literarnem življenju.

Na prvem mestu bi bilo treba omeniti knjigo CONTEURS SLOVENES CONTEMPORAINES. Knjigo je izdalo Društvo slovenskih pisateljev s pomočjo tajništva za kulturne zadeve. Gre za nekako antologijo krajših proz sodobnih pretežno živečih slovenskih pisateljev. V njej so zastopani: Bevk, Lokar, J. Kozak, Voranc, Ingolič, Kranjec, Kosmač, Miheličeva, B. Pahor, Potrč, A. Rebuta, Zupančič, Hieng, Rozman, Kavčič, Zidar. Zbornik sta uredila Božidar Borko in Elza Jereb, prvi je tudi napisal dolišni informativni uvod. Tekste so prevedli Zorica-Hadji-Vidojković, Viktor Jesenik, Jean Yves Lacroix, Vera Naumov, Claude Vincenot.

Na koncu knjige je še vrsta bibliografskih podatkov o pisateljih, zastopanih v izboru. Primorska je več kot častno zastopana: od 16 je 5 Primorcev.

Drugo delo, ki zajema širše jugoslovansko področje, pa je izbor esejev jugoslovanskih avtorjev Andrića, Borka, D. Čosića, Džadžića, Fincića, Franješa, Hristića, Jeremića, Kalana, Kaštelana, Konstantinovića, Matkovića, Mišića, Palavestre, Pavle-

tića, Pavlovića, Polanščka, Ristića, Sekulićeva, Sećedina in J. Vidmarja. Izbor z naslovom NOUVEL ESSAI YUGOSLAVE je uredil Aleksandar Stefanović, tekste pa so prevedli Novak Strugar, Elza Jereb, Ivanka Marković, Lasićeva, Radojka Vrančić, Antun Polanšček, Viktor Jesenik, Claude Vincenot in Maturice Joređy.

Razen zelo kratkega uvoda (2 strani) ni v knjigi nikake spremne besede, več je podatkov o avtorjih in njihovih delih. Knjigo je okusno opremil Janez Vidic, izdala pa Založba Obzorja v Mariboru.

»SOSEDOV SIN« V FRANCOŠČINI

Neutrudni prevajalec slovenskih del v tuje jezike — dr. Ferdinand Kolednik — je doživel novo zadoščenje: njegov francoski prevod Jurčičevega Sosedovega sina je izšel maja letos v lepi knjigi pri založbi »Paulines« v Scherbrooke, P. Q. Kanada. Naslov mu je »Le Fils du Voisin«.

Prevajalec je napisal knjigi kratek sestavek o avtorju, kolikor je potrebno za tujega bralca, da ve, kdo je pravzaprav Jurčič. Omenja Jurija Kozjaka in njegov prevod v 46 jezikov. Tudi Sosedov sin je doživel že drugo francosko izdajo; prva je izšla v Le Bulletin des agricultures v Montrealu v Kanadi leta 1962.

V tiskarni Keber v Trstu se tiska nova številka revije »Most«.

GOSPODARSTVO

Letošnja trgateg ni vesela

Ce je vreme suho, grozdje pa zdravo in dozorelo, ni prijetnejšega opravila za kmeta, kot je trgateg. Grozdi se smejejo, koši in brentice so kmalu polni, trgači zapojejo, nosilci brentic zaukajo. — Ce pa je trgateg taka, kot je letos v naših krajih, ni veselega razpoloženja, marveč vlada bridkost, v srce in v roke zebe. Ce je kmet trte zamenjal pri škropljenju in prašenju, se mora pač po prsih trkati. Ce pa je izvršil vse, kar je smatral za potrebno, in je kljub temu ostalo grozdje kislo, najboljša pa je segnalo, potem se mora vživeti v vlogo Joba... »Gospod je dal, Gospod je vzel...«

Kdaj trgamo?

Prezrelost grozdja nas letos ne sili k trgatevi. Ce bi hoteli čakati, da bo vse grozdje dozorelo, bi morali čakati še več kot mesec dni. Zgodaj moramo potrgati ker grozdje močno gnije. Ce pa je kaj lepega vremena in grozdje samo malo gnije, potem odlašamo s trgatevijo. A žal...

Kam trgamo?

Za trgateg pridejo letos v poštev samo brentice, ker bi se iz košev cedilo. Paziti moramo, da je posoda brezhibna, to se pravi, da ne sme biti plesniva in ne kisla. Eno in drugo lahko popravimo z aktivnim (delujočim) kisikom, katerega dobimo z vrelo vodo iz »sanatona«.

Posode, ki je bila tudi le malo časa v stiku z modro galico, ne smemo uporabljati, ker se grozdje — še bolj mošt ali vino — takoj navzame grenkega okusa, katerega ni mogoče odpraviti.

Med trganjem grozdje žveplamo!

Letos se natrgano grozdje — zaradi gnilobe — še posebej kvari, če ostane več časa na zraku: kisa se in počrni. Zato pa moramo grozdje pred tem zavarovati, kar storimo z žveplom. V ta namen pa ni primerno navadno kletarsko žveplo — še manj vinogradniško — marveč samo žveplena kislina, tekoča ali v obliki metabisulfitov, ali posebnih v ta namen izdelanih pripravkov, ki grozdje ali mošt razkužijo in istočasno podprejo delovanje odbranih kvasnic. Takih pripravkov je v trgovini več, a v naših krajih je najbolj poznan žvepleni amonijev fosfat trdke Marescalchi. Dobi se v prahu v posebnih škatlah za 10 in 20 stotov grozdja, ali pa v tekočini. V obeh oblikah je enako dober.

Ce uporabljamo pripravek v prahu, ugotovimo z žlico potrebno količino za stot ali orno grozdja, z malim kozarcem pa potrebno količino sredstva v tekočini. Najbolj primerno je, če že v vinogradu potrosimo nekaj prahu, oziroma polijemo nekaj tekočine po grozdju, čim ga je par košev ali brentic v orni, nekaj ko je orna napol polna, ostanek pa ko je polna. S tem zavarujemo grozdje pred kisanjem in počrnenjem. — Ce smo tako ravnali, nam ni treba več žveplati grozdja, mošta ali vina vse do prvega pretakanja in smo lahko brez skrbi, da bo mošt pravilno povrel, da se bo vino dobro očistilo in da ne bo na zraku počrnelo.

Kaj z gnilim grozdom?

Redno gnije samo najbolj dozorelo grozdje, tisto, ki vsebuje največ sladkorja in ki bi dalo najboljše vino. — Ce je gnilega grozdja prav malo in so na grozdih samo posamezne jagode gnile, potem tako grozdje čistimo: gnile jagode vržemo med zeleno grozdje, iz katerega napravimo kis. — Ce pa je gnilega grozdja večji del, naj trgajo samo zanesljivi trgači, ki se na tako delo razumejo in so dovolj vestni. Na razpolago morajo imeti dve posodi: v eno mečejo vse nedozorelo, še močno kislo grozdje in vse tiste gnile grozde, ki zaudarjajo po kisu. Ostalo dozorelo grozdje, nagnito in zdravo, spada v drugo posodo. Grozdju v obeh posodah dodamo kalijevega metabisulfitov, in sicer po 20 gramov na stot grozdja. Metabisulfit najprej raztopimo v moštu in s to raztopimo polivamo grozdje.

Potem moramo strogo ločiti obe vrsti nabranega grozdja. Iz nedozorelega in po kisu zaudarjajočega gnilega grozdja napra-

vimo kis. V ta namen hranimo v posebni posodi zmleto grozdje z moštom in tropinami vred ter pustimo, da vre, čeprav tudi 14 dni. — Grozdje, ki je določeno za vino, zmeljemo čimprej in tako nato ločimo mošt od tropin, katere tudi stisnemo. Ves dobljeni mošt zberemo v primerno veliki posodi in mu dodamo še toliko kalijevega metabisulfitov, da ga bo vsebovalo približno 30 gramov na hl. V 24 do 72 urah se bo ta mošt popolnoma očistil (se bo razsluzil). Tedaj mošt pretočimo, čistega parkrat precedimo skozi večje sito, da se dobro prezrači in izgubi večji del duha po metabisulfitu, istočasno pa pride v dotiko z zračnim kisikom, ki je nujno potreben vrelnim kvasnicam. Tako pripravljenemu moštu moramo dodati umetnih odbranih kvasnic in na vsaki hl po 30 do 40 gramov amonijevega fosfata, ki predstavlja neke vrste hrano za kiselne kvasnice. Ce pazimo na odgovarjajočo toploto (18 do 22° C v sodu in par stopinj manj v kleti), bo mošt kmalu začel kipeti in bomo dobili iz gnilega grozdja prvovrstno vino.

Ali mošt lahko sladkamo?

Za domačo rabo sladkamo, kolikor hočemo, če pa naj bo vino za prodajo, smemo rabiti za sladkanje samo zgoščeni ali koncentrirani mošt, o katerem prinašamo poseben sestavek.

Potreben bo zgoščen mošt

Letos je bilo vreme tako, da ni več mogoče upati na tako izboljšanje grozdja, kot ga zahteva srednje dobra vinska letina. Velika večina grozdja je še sedaj kisla in čeprav moramo letos računati na znatno poznejšo trgateg kot druga leta, grozdje ne bo dovolj sladko. Potrebno mu bo pomagati, potrebno bo zvišati sladkobo mošta, ker drugače ne bomo dosegli take odstotke alkohola, kot ga zahteva novi vinski zakon: ne samo za črno, marveč tudi za belo vino se zahteva 10% alkohola, če naj bo vino za trgovino.

Ce hočemo zvišati sladkobo grozdnega mošta in hočemo dobljeno vino uporabiti za prodajo, ne smemo dodati navadnega, kuhinjskega sladkorja. To je strogo prepovedano in kdor bi tako delal ter bi bil odkrit, bi bil hudo kaznovan. Samo za domače pitje se lahko doda moštu navadnega sladkorja, a tako dobljenega vina ne smemo hraniti v vinski kleti, kjer je tudi drugo vino za prodajo. Kdor pa hoče zvišati odstotek sladkorja grozdnemu moštu, ki naj da vino za prodajo, mora uporabiti samo zgoščen mošt (mosto concentrato).

Zgoščen ali koncentriran mošt pridobivajo iz navadnega grozdnega mošta z umetnim izhlapevanjem v avtoklavih. Ti omogočajo, da se zaradi nižjega zračnega pritiska izhlapevanje izvrši že pri nizki toploti in zato mošt ne dobi okusa po kuhanem ali celo prismojenem moštu. Zgoščen mošt izgleda na zunaj kot gost, vlačljiv med in vsebuje navadno 60% sladkobe.

Predno dodamo grozdnemu moštu zgoščenega mošta, moramo napraviti zadevne račune. Predvsem moramo vedeti, koliko sladkorja vsebuje naš grozdni mošt, potem pa koliko odstotno vino hočemo dobiti. Recimo, da vsebuje mošt iz našega grozdja 14½% sladkorja in bi hoteli dobiti vino z 10% alkohola. Tedaj računamo: Iz vsake enote sladkorja se dobi 0.6 alkohola, torej potrebujemo za vino z 10% alkohola mošt

z 16.67% sladkorja ($10 : 0.6 = 16.67$). Ker vsebuje naš mošt samo 14.5% sladkorja, manjkata še 2.17% sladkorja ($16.67 - 14.5 = 2.17$). Manjkajoči sladkor moramo dodati v obliki zgoščenega mošta, ki vsebuje 60% sladkorja, kar pomeni, da je v 100 kg zgoščenega mošta 60 kg sladkorja, v 10 kg mošta 6 kg sladkorja, v 5 kg mošta 3 kg sladkorja, v 4 kg mošta 2.4 kg sladkorja in v 3 kg mošta 1.8 kg sladkorja. Nam manjka 2.17 kg sladkorja na 100 kg našega mošta, torej mu moramo dodati od 3 do 4 kg koncentriranega mošta, pravzaprav enaj nad 3.5 kg.

Potrebno in določeno količino koncentriranega mošta dodamo našemu moštu čimprej, najboljše prav pri začetku kipenja, predno se je razvilo burno kipenje. Koncentriranega mošta pa ne dodamo k ostalemu moštu kar tako, marveč ga prej pripravimo: s tem je rečeno, da si preskrbimo kakšno plitvo kad (šempla), v katero zlijemo vsaj dvakrat toliko pravega mošta kot že koncentriranega, in mešamo, lahko tudi z rokami, tako da se koncentrirani mošt dobro razredči. Tega potem zlijemo k ostalemu moštu in dobro premešamo. Ce bi koncentrirani mošt enostavno dali v sod k drugemu moštu, se bi vlegel na dno in bi težko ali vsaj zelo pozno pokipel.

Koncentriranega mošta se ne sme dodati poljubno količino, ker bi velika količina spremenila okus in tip vina, poleg tega pa novi vinski zakon prepoveduje dodati več koncentriranega mošta, kot je potrebno za okrepitev vina za 2 stopinji alkohola. Ker se rabi za okrepitev 100 litrov vina za eno stopinjo alkohola približno 3 kg koncentriranega mošta, se ne sme primešati na hl mošta več kot 6 kg koncentriranega mošta. A s tako visoko količino mošta se že znatno spremeni okus domačega vina in zato ne svetujemo tako visokih dodatkov. V takih primerih bo pač potrebno rezati šibkejša vina z močnejšimi.

VIRGILU ŠČEKU V SPOMIN

V sredo den 5. decembra 1923. zvečer je napravila goriška kvestura natančno preiskavo v tajništvu Političnega društva Edinosti v Gorici. Pri preiskavi je bil navzoč tajnik društva dr. Josip Bitežnik.

Preiskava se je izvršila brez sodnijskega povelja. Naravno je, da niso mogli gospodje agenti najti nič protizakonitega, ker vrši Politično društvo Edinost v Gorici sicer ostro borbo proti krivicam nad slovenskim in hrvatskim ljudstvom, toda vsa borba se vrši v mejah postave.

V petek zvečer je goriška kvestura svoje delo podesetorila. Napravila je istočasno preiskave pri dr. Besednjaku, pri dr. Bitežniku ter v uredništvu in upravi Goriške Straže.

Hišne preiskave pri dr. Besednjaku in dr.

174. Dr. E. BESEDNJAK

Bitežniku so se vršile v njuni odsotnosti. Agenti so se sklicevali na to, da ne znajo slovenščine ter da so radi tega mnogo sekvestirali. Pri upravi Goriške Straže so na primer odnesli vse naslove naročnikov in glavno knjigo.

Dr. Bitežnik se je v soboto pritožil pri komisarju Diazu, da se delajo preiskave ob nenavzočnosti »krivcev« in s tem razburja in straši družine prizadetih.

V soboto zvečer so napravili hišno preiskavo pri uredniku Goriške Straže Kemperle Poldetu. Ta teden je posvetila goriška kvestura slovenski politični organizaciji, njenemu listu in njenim delavcem največ svojega dela in časa. Agenti so bili vedno na cesti, zdaj so iskali enega potem drugega. Vemo pa, da nas bodo gospodje še obiskali in še šikanirali.

Dr. BESEDNJAK PRED FAŠISTI

Toda goriški fašisti so prišli na novo idejo. Zdelo se jim je pametno, da je najboljša, ako se domenijo naravnost z dr. Besednjakom.

Povabili so ga na razgovor. Besednjak se je vabilu odzval in šel na sedež fašistovske stranke, ki je bil tedaj v palači bivšega deželnega odbora. Tajnik fašistov gospod Caprara je dr. Besednjaku povedal pred ravnateljstvom stranke sledeče:

»Mi fašisti nočemo omenjevati svobode tiska in ne moremo delati nasilnosti, zakaj doba nasilstev je minula. Toda opozoriti Vas moramo, da je pisava Goriške Straže posebno v zadnjem času silno ostrina in da precej pikro kritizira vlado in njene ukrepe. Gospodje, Vi ste prosti delati, kar hočete, toda opomnimo Vas, da fašisti ne bodo mogli več dolgo prenašati te pisave. Ako ne odnehate, bomo siljeni podvzeti mere, ki ne bodo Goriški Straži niti koristne niti prijetne.«

Pri teh besedah se je tajnik poklonil in isto je storil dr. Besednjak, ki je pozdravil člane drevtorija in odšel. Na njihovo zahtevo si je pridržal pravico odgovoriti javno v Goriški Straži, kar je storil z uvodnikom Odkrita Beseda.

SAMO POSTAVI SMO POKORNI

Časopisje je gotovo eden najvažnejših pojavov v sodobni državi. Vplivno in večkrat odločilno orodje v političnih in socialnih bojih našega časa! Vendar je pa mogoča tudi zloraba tiska in mi vemo dobro, da je časopisje tembolj škodljivo, čim bolj je vplivno.

V svojo obrambo je ustvarila država zakon in razen zakona ga ni obrambnega sredstva

za družbo v omikanem človeštvu. Kakor ostale države ima tudi Italija svoj tiskovni zakon in edino njega se morajo naši časopisi držati.

Pravic, ki nam jih nudijo zakoni države, se bomo kot svobodni italijanski državljani posluževali z mirno vestjo in brez strahu. Mi se pokorimo postavi in nikomur drugemu.

Mogoče, da je obstoječi tiskovni zakon pomanjkljiv, slab in škodljiv. Mi mislimo sicer, da je dober in celo zelo dober. Toda če se vam zdi slab, vrzite ga v stran in naredite novega. Naredite zakon in mi se mu pokorimo. Zakaj edino zakon in samo zakon sme omejiti svobodo tiska in nihče drugi.

Poleg zakona, ki preprečuje zlorabo časopisja, velja pa pri nas tudi svoboda in prostost tiska. Zakaj se je ta svoboda dovolila? Zato, da imajo državljani priliko povedati odkrito in brez strahu, kar mislijo. Prebivalstvo naj izreče javno, kaj želi in kaj hoče.

Vse, kar je ljudstvu všeč in kar mu ni všeč, kar ga veseli in kar ga žalosti, kar ga zadovoljuje in kar ga žene v obup, vse in prav vse se zrcali v **svobodnem tisku**. Vlada in odgovorni politiki imajo s pomočjo svobodnega časopisja popoln vpogled v ljudsko življenje. Po svobodnem časopisju vse izvejo, vse vidijo in vse zasledujejo in to je neizmerne važnosti za vsako vlado.

Zato je izjavil tudi Mussolini, da mu časopisje pomaga vladati.

Popolnoma ista načela veljajo tudi za naš list. Edino eno od nas lahko zahtevate: da ne obrekujemo, da ne sramotimo, da ne lažemo!

Dokler pa pišemo resnico in branimo s čisto vestjo svoje prepričanje in pravice slovenskega ljudstva, zaslužimo viteško spoštovanje, ki pristoja poštenemu nasprotniku.

(Dalje)

Hodil je počasi, ker je stopal pred njim star gospod, ki je lezel strašno počasi in sopihaje. Kaj bo storil, ko se bo znašel pred ložo? Bo poklical Vandeleurjevo po imenu? Ali si bo iztrgal cvetico iz gumbnice in jo vrgel v ložo? Ali bo dvignil obraz in se dolgo in strastno ozrl v deklico, ki je morda njegova sestra, morda pa tudi njegova zaročenka?

Medtem je prispel do lože in četudi se še ni odločil, kaj naj stori, je dvignil glavo in se ozrl vanjo. Toda ušel mu je vzklik razočaranja. Loža je bila prazna! Mr. Vandeleur in hčerka sta se že izmuznila.

Tedaj ga je nekdo za njim vljudno opomnil, da ovira prehod, zato je stopil naprej skoraj kot avtomat. Prepuščajoč se množici je prišel počasi iz gledališča. Tam se je ustavil. Sveži nočni zrak mu je vrnil vso prisebnost. Začutil je, da ga močno boli glava in ničesar več se ni mogel spomniti od tistega, kar so govorili na odru. Hkrati pa je izginila vsa živčna prenapetost in prevzela ga je prijetna zaspanost. Poklical je kočijaža in se dal odpeljati domov. Bil je zelo potrten in razočaran nad življenjem.

Naslednje jutro je čakal na ulici, ki je peljala na trg, da bi srečal miss Vandeleurjevo. Okrog osmih jo je zagledal, ko je prihajala navzdol po ozki uličici. Oblečena je bila preprosto, skoraj revno, toda v njenem obnašanju in v drži glave je bilo nekaj tako neprisiljenega, da bi vtisnilo pečat plemenitosti tudi najbolj revnemu videzu. Tudi košaro, ki jo je držala v roki, je nosila tak graciozno, da ji je bila kar v okras. Francis se je skril v neko vežo, in ko jo je videl iti mimo, se mu je zdelo, da je obdana s sončnim sijem in da sonce beži pred njo... (in v tistem hipu se je zavedel tudi petja ptice, ki je žvrgolela v kletki, visoko nad ulico).

Počakal je, da je odšla mimo, nato pa je stopil ven in jo poklical po imenu.

Ozrla se je in ko se je zavedla, kdo je, je vsa prebledela.

»Oh, oprostite,« je rekel, »Bog mi je priča, da vas res nisem hotel prestrašiti! Sicer se pa ni treba ustrašiti človeka, ki vam

■ 32 ■

R. L. STEVENSON

MAHARADŽOV DIAMANT

Zgodba o hiši z zelenimi polkni

želi vse najboljše, kot vam želim jaz... Verjemite mi, da sem storil to bolj iz potrebe kakor iz lastnega hotenja. Med nama je nekaj skupnega gospodična... Ne morem več živeti s takšno skrivnostjo... Mnogo bi lahko storil, a imam vezane roke. Niti ne vem, kaj naj bi čutil za koga, kdo so moji prijatelji in kdo moji sovražniki...»

»Ne vem, kdo ste,« je odvrnila ona in besede so ji prišle le s težavo iz ust.

»Oh, seveda veste, miss Vandeleur,« je rekel Francis, »in to veste bolje kot jaz sam. In vidite, prav o tem bi rad spoznal vso resnico. Povejte mi, prosim, kar veste o meni!« jo je rotal. »Povejte mi vi, kdo sem, kdo ste vi in v čem se križata najini usodi... Osvetlite mi nekoliko moje življenje, miss Vandeleur... Recite mi samo besedo, ki mi bo pokazala pot v resnico; samo ime mojega očeta, če hočete... pa vam bom vekomaj hvaležen!«

»Ne bi vas hotela razočarati. Res je, vem, kdo ste, a vam tega ne morem razkriti.«

»Potem pa mi vsaj recite, da ste mi odpustili mojo predrznost, ker sem vas ustavil, in če hočete, bom čakal z vso potrpežljivostjo. Če mi je usojeno, da še ne smem zvedeti, bom čakal. To je hudo, a bom prenesel to okrutnost. Prosim vas samo, da tej moji bolečini ne dodate grenke zavesti, da ste mi sovražnica.«

»Storili ste samo tisto, kar je bilo naravno, in vam nimam ničesar oprostiti. Zbogom.«

(Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

Ljubezen in volja sta najmočnejši tudi v športu

Planinci, ki so se pred kratkim namenili na 3.130 metrov visoko goro Dibona v gorovju Oisans v Franciji, so začudeno opazovali četvero planincev, ki je z zlozlim korakom merila ozko stezo preko melišč in snežišč do vznožja hriba. Skupinico je vodil duhovnik, za njim pa je med dvema gorskima vodnikoma previdno stopal povsem slep človek.

To je bil Henri Van Der Berg, industrijec iz Wassenaara. Potem, ko je že prejšnji dan dospel v kočjo Soreiller v višini 2.730 metrov, je nadaljeval pot proti vrhu Dibone. S palico je previdno otipaval pot pred seboj in mehko polagal korak h koraku. Vodnika sta ga imela v navezi in mu na težjih mestih pomagala preko zaprek, vendar bolj z nasveti in opisom zaprek, kot pa z rokami. Van Der Berg je bil zagrizen gorohodec že od

mladih let. Temu užitku se ni mogel odreči niti kasneje, ko je pri neki nesreči izgubil vid. V spremstvu vodnikov in prijatelja duhovnika je obiskal že vrsto gora, čeprav mu ni bilo nikoli dano videti vrha, kamor je prispel, in lepega razgleda. Pred tremi meseci se je kljub slabemu vremenu povzpel celo na vrh Matterhorna.

Van Der Berg pa ni le planinec, ampak tudi smučar. Vsako zimo preživi nekaj tednov na snegu in kdor ga ne pozna, ne bi verjel, da je mož povsem slep. Smuča se običajno le v dneh, ko leži na pobočjih megla in ko na strminah ni drugih smučarjev. Tako se izogne trčenjem. Pred njim pa vozi navzdol smučarski vodnik, ki ima pritrjen za pasom zvonček, s katerim ves čas pozvanja. Poleg tega ob težjih prehodih z besedo opozarja nanje svojega sovozača.

Van Der Berg poleti nikoli ne vidi, kako visoka je gora pred njim, in pozimi ne, kako globoka je dolina, v katero se mora spustiti na smučeh. Toda to ga ne ustavi. Gorske velikane krog sebe čuti in sluti. Podoživlja jih s svojo notranjostjo. Njegova ljubezen do planin in njegova volja sta močnejši od njegove slepote.

B. P.

DRAŽILA V ŠPORTU

Dražila oziroma, jih še imenujejo, »droge« so še vedno aktualna tema razgovorov in razprav športnih zdravnikov po vsem svetu. Zato je bilo naravno, da so se o tem pogovarjali tudi na kongresu športne medicine latinskih držav, ki je bil v preteklih dneh v Lisboni.

K besedi so se oglasili številni znanstveniki, ki so povedali o dražilih to in ono. Belgijski zdravnik dr. Derek Dirix pa je svoja izvajanja podprl tudi z nekaj številkami, ki sicer niso strašne, vendar pa se je ob njih kljub temu vredno zamisliti.

Dr. Dirix je dolga leta preučeval učinke uživanja drog in stimulantov. Preiskoval je številne športnike, zlasti pa kolesarje. Izsledki njegovih preiskav so bili za kolesarski šport kaj malo častni, saj je — če pogledamo številkke — dovolj čisto, da bi bile lestvice raznih kolesarskih dirk verjetno precej drugačne, če bi tekmovalci pogrnjali pedale brez kemičnih pripomočkov.

Dr. Dirix je v zadnjih dveh mesecih sistematično ugotavljal število drogiranih kolesarjev, ki so mu bili dosegljivi, in je ugotovil, da jih je od 55 diletantov 10 uživalo droge. Med profesionalci je bilo stanje še hujše: med 97 jih je jemalo poživila kar 36, torej več kot 30%.

Jasno je, da so te številke zaskrbljujoče. Toda še bolj zaskrbljujoče je dejstvo, da se z njimi v glavnem ukvarjajo le zdravniki, ne pa tudi tisti, ki so dolžni tej razvadi temeljito stopiti na prste: namreč voditelji in trenerji posameznih vozačev.

ŽENA IN DOM

ZRTVE LAHKOMISELNOSTI IN BREZVESTNOSTI

V Zahodni Nemčiji umre vsako leto po uradnih statističnih podatkih še vedno povprečno po 226 mladih žensk zaradi posledic hote povzročene splava. Nekateri pa menijo, da je število smrtnih žrtev precej višje, ker se domači sramujejo navesti pravi vzrok smrti in jim gredo pri tem na roke tudi zdravniki.

V Zahodni Nemčiji je splav prepovedan, zato je tudi število rojstev precej visoko — 18,3 na tisoč prebivalcev, medtem ko je število rojstev v državah, kjer je splav dovoljen, izredno nizko: na Švedskem 14,2, na Češkoslovaškem 15,7, na Madžarskem 12,9. V Jugoslaviji je vendar še nekoliko višje, kar je verjetno pripisati delno religioznosti mnogih žensk (vera namreč prepoveduje hoteni splav, ker je to pravi umor živga, čeprav še nerojenega bitja), delno pa dejstvu, da je rodnost, kot v vseh gospodarsko še ne polno razvitih državah, še sorazmerno visoka. Mnogi še niso prišli v skušnjava, da bi žrtvovali otroka avtomobilu.

Pač pa mnogi mladi starši žrtvujejo otroke avtomobilu in lagodnosti pri nas na Tržaškem. To velja posebno za naše slovenske mlade pare. Človek se mora zgroziti, ko vidi, koliko naših zakonških parov ima samo po enega ali kvečjemu dva otroke, kar nujno vodi do tega, da se naše ljudstvo na Tržaškem številčno hitro krči in da naša vitalnost na vseh področjih usiha.

B. H.

PREBIVAVSTVO ITALIJE

Državni statistični institut (ISTAT) je objavil pred kratkim najnovejše podatke o italijanskem prebivavstvu in gospodarskem ter socialnem stanju. Iz teh podatkov je razvidno, da je bilo ob koncu maja letos prijavljenih pri anagrafskih uradih v Italiji 52.639.000 prebivalcev, toda od teh se jih je 1.297.000 mudilo v tujini.

KRIZA V ITALIJANSKI AVTOMOBILSKI INDUSTRIJI

V avtomobilskih tovarnah FIAT so v ponedeljek iz »sezonskih« razlogov skrčili delovni teden v raznih oddelkih na 40 ur. Ta ukrep je prizadel 69 odstotkov delavcev. Ostali pa bodo delali po 44 oziroma 48 ur.

Delavci s kratkim tednom bodo delali pet dni in ob sobotah bodo prosti. Za 40 ur dela bodo dobivali po mezdni pogodbi 44 ur in pol plače. Sindikati pravijo, da bo izguba delavcev zaradi skrčenega delovnega tedna znašala milijardo lir na mesec.

Da bi odpravila znake krize v avtomobilski industriji, je vlada pripravila odloke, ki bodo odpravili dosedanje omejitve pri nakupih na obroke, n. pr. da je bilo treba četrtno vsote plačati takoj v gotovini itd.

Skoro vsaka nemška družina ima avto

Nemški kancler Erhard je odprl 16. t. m. 42. mednarodno avtomobilsko razstavo v Frankfurtu.

Tik pred razstavo so izdelali v podjetjih Volkswagenwerke desetmilijonski avto »Volkswagen«. S cveticami okrašenega so ga ob praznovanju vse tovarne spustili s tekočega traku.

V Zahodni Nemčiji izdelajo vedno več avtomobilov. Medtem ko so izdelali lani 2.370.000 osebnih avtomobilov, so jih izdelali v prvi polovici letošnjega leta 1.270.000, kar pomeni povečanje za 3,8% v primerjavi s prvim polletjem lanskega leta. Narašča zlasti izdelava srednjih avtomobilov, vendar je opaziti tudi težnjo po vedno večjem številu velikih avtov.

Zaenkrat narašča število avtomobilov v Zahodni Nemčiji za približno en milijon na leto, in pričakujejo, da bo to trajalo še nekaj let, nato pa bo naraščanje počasnejše. Zveza nemške avtomobilске industrije računa, da bo znašalo število avtomobilov v Zahodni Nemčiji v letu 1975 okrog 17 milijonov (zdaj jih je 10 milijonov, kar pomeni, da pride en avto na 5,5 prebivalcev, oziroma da ima povprečno že skoro vsaka nemška družina avto.) Toda čez deset let si bo po teh računih le še okrog 300.000 prebivalcev Zahodne Nemčije kupilo letno nove avtomobile nemške izdelave. Pač pa bo narastla poraba nadomestnih delov, tako da za tovarne avtomobilov še ne bodo nastopili črni dnevi. V Nemčiji je en avto povprečno devet let in pol v obratu, v Združenih državah pa 11 let.

Nemške avtomobilске tovarne tudi računajo, da bo šel velik del nemške izdelave v izvoz, vendar pa ne bo dosegel 50% vseh izdelanih avtomobilov, kot nekateri optimistično predvidevajo. Pač pa se bo po teh računih znatno povečal izvoz rabljenih avtomobilov iz Nemčije.

Sedanje povpraševanje po nemških avtomobilih doma in v tujini je tolikšno, da nemška avtomobilska industrija popolnoma izkorišča vse svoje kapacitete, a kljub temu ne more sproti zadostiti vsem naročilom. S sedanji tovarniškimi zmogljivostmi ne

morejo več povečati proizvodnje. Letos bo šlo zato 67% (lani 54%) vseh investicij za nove stroje in zmogljivosti, 12% (44%) za racionalizacijo starih naprav in 21% (2%) za nabavo nadomestnih delov za stroje, skupno 2,2 milijard nemških mark (nad 340 milijard lir). Investicije so za 10% večje kot lani, pričakujejo pa, da se bodo v prihodnjih letih še precej povečale, vendar strokovnjaki Zveze nemških avtomobilskih industrij svari pred pretiranim povečevanjem kapacitet, glede na to, da bo trg počasi nasičen.

V prvi polovici letošnjega leta so sestavili tudi v tujini 164.311 avtomobilov iz sestavnih delov, ki so jih izdelali v Zahodni Nemčiji, kar je treba prišteti k že omenjeni številki 1.550.000 novih avtomobilov. Avtomobile sestavljajo v tovarnah, ki jih imajo nemške avtomobilске industrije v tujini, kot n. pr. Ford-Werke v Gentu v Belgiji.

Največ nemških avtomobilov so uvozile l. 1964 Združene države 362.569, Švedska 132.434, Belgija-Luksemburg 110.826, Holandija 109.468, Francija 105.332 Italija 73.694, Švica 69.772, Avstrija 67.490, Danska 63.246 in Južna Afrika 50.128. Zanimivo je, da je lani zelo padel izvoz nemških avtomobilov v Italijo, od 139.616 na 73.694, to je za 47%, kar pripisujejo nemški strokovnjaki težavnemu gospodarskemu položaju v Italiji. Italija pa je tudi edina med pomembnejšimi uvoznici nemških avtomobilov, ki je uvozila lani manj avtomobilov kot leta 1963. Pač pa se je lani povečal izvoz italijanskih avtomobilov v Zahodno Nemčijo na 60.217 avtomobilov (l. 1963 37.970), medtem ko so montirali v Nemčiji lani samo še 21.609 avtomobilov italijanske izdelave (l. 1963 44.279).

Največji delež pri izdelavi nemških avtomobilov (od l. 7. 1964) ima tovarna Volkswagenwerk (34,7%). Slede Opel (16,8%), Daimler-Benz z Auto Union (13%), Ford (10,9%). Fiat s svojo nemško podružnico (6,6%), BMW (3,2%), Glas (2,9%), Lloyd (2,9%), Renault (2,7%). Tu so navedena samo podjetja, ki so izdelala v zadnjem letu več kot 200.000 osebnih avtomobilov.

ZA
NAŠE
NAJMLAJŠE

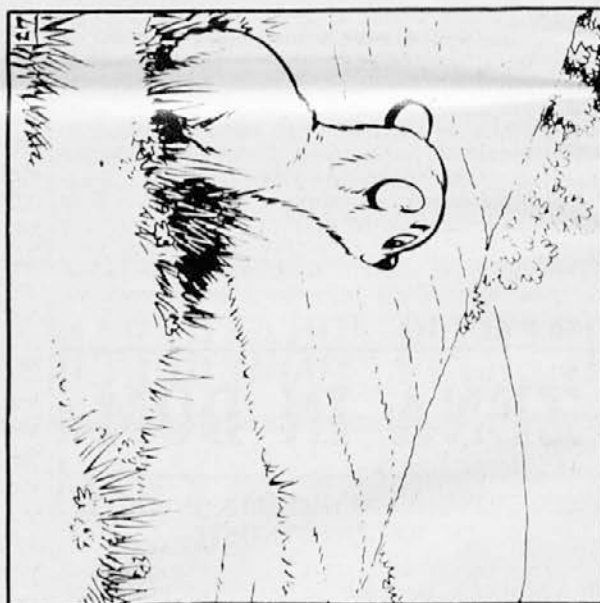
Snežek

9

piše in riše
Miki Muster

46. Ko je splezal na travnati breg, se je od pre-
stanelega napora in razburjenja kar sesedel. Ležal
je v travi in lovil sapo, srce pa mu je hitro utri-
palo. Se vedno je slišal kricanje na oni strani, to-
da to ga ni več vznemirjalo. Ko si je nekoliko
opomogel, je vstal, si otrsesel mokri kožušek in
se podal v širni svet.

47. Mepla se je kmalu dvignila in Snežek se je
radovedno razgledoval. Dotlej ni poznal drugega,
kot skale, vodo, visoki zid in krošnje dreves, ki
jih je lahko videl preko ograje. Tu pa je bilo vse
drugače. Travniki so se kopali v jutranjem son-
cu in vse je bilo tako prostrano. Sre mu je
igralo od sreče.

48. In travni Mehka in volina je, kot materin ko-
žuh. Snežek jo je ovladal, nato pa je zagrabil
šop zelenja z zobmi in ga utrgal. Nekaj časa je
žvečil, nato pa požrl. Bilo je sladko in sočno. Zc-
je hotel utrgati nov šop, ko je zaslišal v zraku
brenčanje. Potuhnili se je v visoki travi in napeto
pristuhnil.

49. Brenčanje je narasčalo in medvedek je kma-
lu zagledal tolstega čmrlija, ki je počasi krožil
nad travnikom in letal s cveta na cvet. Vedno
bliže je prihajal in kmalu obsedel na zlati tro-
bentici, prav pred Snežkovim smrčkom. »Tako
mahnen je, pa se me nič ne boji,« se je čudil Sne-
žek. Zarenčal je in pokazal zobe, toda čmrli je
ostal brezhrizen.

50. Medvedek je bil razočaran. Mati Belka ga je
vedno učila, da se mora bati večjih in močnejših
od sebe. To je bil zakon moči in po tem zakonu
bi se moral mali vsiljivec ustrašiti! Pa se ni.
Mirno je preletel na nov cvet in se za Snežkovo
renčanje ni niti zmenil. Kot bi izzival. V medved-
ku je vzkipeo in blasinil je po prediznežu.

51. Toda — ojoj! Črnorumeni živalca se je juna-
ško uprla. Zadržila je svoje strupeno želo v Snež-
kov jezik. Zadržila je svoje izpljunili. Kot da se ni
nič zgodilo, se je čmrli pobral, otrsesel prozorna
kritica ter odhrenčal v sinjo višavo. Zadrženo je
sirmel Snežek za njim, dokler mu ni izginil izpred
oči. Na jeziku je še vedno čutil ščemečo bolečino.